

ДОКУМЕНТАЦІЯ І СВОЄЧАСНЕ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Н.І.Веретельник, викладач

Харківський державний технічний

університет сільського господарства

Для ефективного управління виробничим підприємством в умовах ринку інформації, що надає лише фінансовий облік, недостатньо. Законом України від 16.07.99 р. №996-ХІУ “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” передбачено, що підприємство самостійно розробляє систему та форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій з метою обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів.

При цьому підприємствам слід враховувати, що правильно організований внутрішньогосподарський облік повинен забезпечувати:

- своєчасне та достовірне документальне відображення операцій з приймання сировини, витрат матеріальних і трудових ресурсів на виробництво та реалізацію продукції;
- систематичний контроль за використанням ресурсів і дотриманням установлених норм витрат у процесі виробництва;
- контроль за збереженням сировини, матеріалів і готової продукції на всіх етапах технологічного процесу.

Бухгалтерський облік відіграє велику роль на всіх етапах управління. В процесі планування діяльності він бере участь у складанні і погодженні бюджетів, розробці стандартів витрат, надає інформацію про минулі події і складає розрахунки щодо можливих наслідків майбутніх подій.

Інформація, що надається управлінським обліком, спрямована на задоволення потреб як стратегічного, так і поточного управління, на оптимізацію використання ресурсів, забезпечення об'єктивної оцінки діяльності підрозділів і окремих менеджерів. Це свідчить про те, що управлінський облік є складовою частиною процесу управління; він надає інформацію, яка важлива для:

- визначення стратегії і планування майбутніх операцій підприємства;
- контролю за її поточною діяльністю;
- оптимізації використання ресурсів;
- оцінки ефективності діяльності;
- зниження суб'єктивності у процесі прийняття рішення.

Управлінський облік охоплює всі стадії інформаційного потоку управлінського циклу, а саме: планування, вимірювання, реалізації планів, інтерпретація результатів вимірювань та узагальнення базової інформації для прийняття певних рішень. Усі стадії тісно пов'язані, розголошення однієї з них негайно або через деякий час призводить до значного зниження ефективності діяльності підприємства.

Для управлінського обліку комплексним завданням є не здійснення обліку, аналізу чи планування як функції, а використання окремих їх елементів з метою інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень з оптимізації алгоритму “витрати — обсяг реалізації — прибуток.” Тому управлінський облік ширший, ніж власне облік, але вужчий, ніж інформаційна система управління.

Облікова інформація, як і інші види економічної інформації, має загальні риси, принципи і об'єкти з нормативно-довідковим і планово-економічним видами. Облікова інформаційна система має такі стадії: збір, зміна первинних даних, реєстрація, передача в облікові центри або апарат управління для обробки, обробка даних для оперативного управління, накопичення і групування даних за потоками і певним ознакам, формування зведеної інформації і складання розрахунків, які використовуються в аналітичному і синтетичному обліку, складання внутрішньої і зовнішньої звітності.

В процесі діяльності на підприємстві виникає великий обсяг оперативної інформації. Наприклад, кожного дня керівник підприємства бажає знати, яку кількість молока, надоєного від корів, реалізовано, яким сортом, процент жирності, скільки молока використано на випоювання тваринам, використано на потреби підприємства, одержання продукції рослинництва, а саме продукції, що

швидко псується овочів та фруктів, їх своєчасна реалізація, критерії якості, своєчасність розрахунків за реалізовану продукцію та ряд інших показників.

Організація виробничо-збутової діяльності в умовах ринкової економіки потребує перебудови системи інформаційного забезпечення органів управління і контролю. Ця система в більшості сільськогосподарських підприємств базується на зосередженні різних видів інформації в окремих функціональних службах, що не відповідає вимогам ринку. По-перше, органам управління і контролю на підприємствах АПК необхідна інформація не якогось певного виду, а така, що всебічно характеризує всю виробничо-збутову діяльність, тому її зберігання окремими службами знижує оперативність і наступну ефективність використання. По-друге, відособлене зберігання різних видів економічної інформації і використання її на рівні первинних трудових колективів, як правило, стримує ефективність використання сучасних засобів обчислювальної техніки. Крім того, це вимагає зберігання всієї інформації в одному місці, звідки її видають користувачам за запитом.

Такому розгалужуванню економічної інформації сприяє надмірне відособлення з боку різних служб збирання, реєстрації, перетворення і відображення даних, тому дані, необхідні для прийняття управлінського рішення в підприємницьких формуваннях АПК, органи управління повинні збирати з різних функціональних підрозділів (економічної, агрономічної та зоотехнічної служб, бухгалтерії тощо). Це знижує оперативність вирішення питань управлінського і комерційного характеру, що негативно впливає на розвиток і функціонування виробничо-збутової діяльності підприємств в умовах ринкової конкуренції.

Застосування сучасної електронно-обчислювальної техніки для збирання, реєстрації, обробки і видачі даних істотно підвищить оперативність і якість господарського обліку. На жаль, це стосується поки що в основному обробки даних бухгалтерського обліку або окремих його ділянок і полегшує працю лише бухгалтерів, а не підвищення загального рівня інформаційного забезпе-

чення органів управління підприємства, як правило, мало впливає, оскільки дані оперативного обліку обробляються ручним способом. В цілому оперативність інформаційного забезпечення не відповідає вимогам підприємницької діяльності.

Сучасна система одержання обліково-економічної інформації в Україні не може повністю задовольнити зростаючі інформаційні потреби управління. Повторення одних і тих самих даних в різних звітних документах, нераціональна організація документообороту знижують оперативність забезпечення органів управління необхідною, своєчасною і комплексною інформацією про стан і зміни господарських фактів, явищ та процесів.

Існуючі недоліки при одержанні, передачі і зберіганні різної за видом і якістю облікової інформації можна ліквідувати інтегруванням обліково-економічного процесу. Це питання залишається актуальним і дискусійним протягом тривалого часу.

Первинний облік — це початкова стадія системного сприйняття і реєстрації окремих операцій, що характеризують господарські процеси і явища, які відбуваються на підприємстві. На цій стадії відомості про господарські операції в бригадах, на складах та інших підрозділах підприємства реєструють в первинних документах.

В умовах автоматизованих систем управління первинний облік — це не тільки процес збирання, вимірювання, реєстрації, зберігання інформації, а й процес її передачі та первинної обробки.

Первинний облік виконує контрольні функції, суть яких полягає у попередженні негативних і протиправних операцій та виявленні відхилень від запрограмованого рівня явища в момент їх виникнення.

Сьогодні рівень автоматизації та можливість використання комп'ютерів на всіх стадіях облікового процесу дає можливість відмовитись від первинних документів у вигляді паперових носіїв.

Широке використання комп'ютерів і створенні АРМів бухгалтера, економіста, аналітика дозволяє створити науково обґрунтовану організацію первинного обліку, сприяє удосконаленню системи управління в умовах ринкової економіки.

Все це дає можливість поєднувати дані управлінського і фінансового обліку, інших видів обліку, а також ефективно використання ЕОМ для вирішення завдань оперативного управління виробництвом та задоволення потреб зовнішніх користувачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурко К.Ф. Роль первинного обліку в системі управління // Економіка АПК. – №7, – 1997.- С. 57.
2. Бутинець Ф.Ф., Івахненко С.В., Давидюк Т.В., Шахрайчук Т.В. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: Підручник. – Житомир: ПП “Рута”, – 2002. – С.142-157.
3. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навчальний посібник. – К.: “Знання – Прес”, 2003, -С.154 -194.
4. Карпова Г.П. Управленческий учет: Учебник.- М.: Юнити, – 2002, – с.102-110.
5. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2001, – С. 162-177.
6. Лень В.С. Управлінський облік: Навчальний посібник. – К.: “Знання – Прес”, 2003. – С. 114-119.
7. Тесленко Г.С. Інформаційні системи в аграрному менеджменті: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – С. 4-7.
8. Управленческий учет: Учебное пособие / под ред. А.Д. Шеремета.- М.: ИД ФБК – Пресс, 2002.- С. 153-173.